

Memo

Aan	: Raads- en commissieleden
Van	: College van b. en w.
Datum	: 4 december 2024
Onderwerp	: Atlas voor Gemeenten 2024

Aanleiding

Op 11 november 2024 is de nieuwe editie van de jaarlijkse Atlas voor gemeenten uitgekomen. In deze memo wordt u geïnformeerd over de scores van Alphen aan den Rijn in deze jaarlijkse monitor.

In de Atlas worden de 50 grootste gemeenten van Nederland op 50 punten vergeleken. De scores van de 50 punten worden samengevat in de woonaantrekkelijkheidsindex en de sociaal-economische index. De sociaal-economische index is sinds deze nieuwe editie vervangen door een Brede Welvaarts index. Belangrijke notie bij dit type benchmarks is dat het (soms beperkt) wijzigingen van onderliggende parameters tot (soms forse) verschuivingen kan leiden die niet altijd goed verklaard kunnen worden door wijzigingen in beleid of wijzigingen in de leefwereld. Daarom moeten deze uitslagen met enige voorzichtigheid gebruikt worden. Het gaat uiteindelijk om het beeld over meerdere jaren en minder over de scores in individuele jaren.

Uitskomsten Alphen aan den Rijn

Op woonaantrekkelijkheid als geheel scoorde Alphen aan den Rijn tot en met 2022 altijd in de middengroep. In 2023 is de methode herzien. In 2023 scoorde Alphen aan den Rijn op plaats 15 van de 50. Op de Sociaaleconomische index stond Alphen aan den Rijn al langere tijd in de top 10 en dat is ook in de herziene berekeningen in 2023 bevestigd met plaats 9.

In 2024 komt Alphen aan den Rijn onverminderd goed uit deze jaarlijkse index. Op de nieuwe Brede Welvaartsindex scoort Alphen aan den Rijn plaats 4 van 50. Dit na Hengelo (1), Ede (2) en Zwolle (3). Alphen aan den Rijn behoort tot de stijgers op de trend van 2015–2024. Op Woonaantrekkelijkheid scoort Alphen aan den Rijn een plaats 14. Dat is een licht hogere score dan 2023 (15). In de trend 2015–2024 behoort Alphen aan den Rijn tot de stijgers op woonaantrekkelijkheid.

Op deelaspecten zijn wel ontwikkelingen te zien die de aandacht verdienen. Op Veiligheid is Alphen aan den Rijn niet langer de veiligste van de 50 grote gemeenten. Alphen aan den Rijn

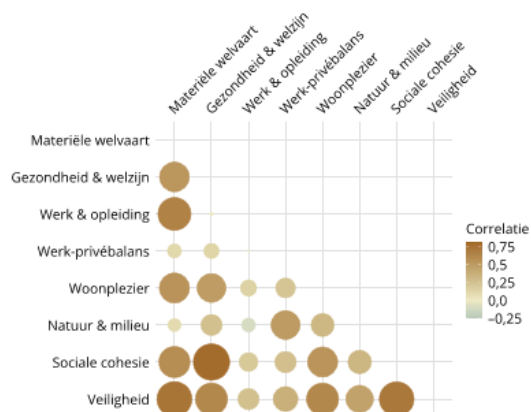
staat nu op 4 op indicator Veiligheid in de woonaantrekkelijkheidsindex. Deze index is gebaseerd op geweldsmisdrijven, vernielingen en overlast en ervaren onveiligheid. Op de indicator Veiligheid in de Brede Welvaart index staat Alphen aan den Rijn op 2 (Purmerend op 1). Dit is een index die gebaseerd is op een bredere mix van indicatoren (zie p.28 van de Atlas zoals opgenomen in bijlage 2) Daarmee is gemeten op de dimensie van de Brede Welvaart Alphen aan den Rijn nog steeds de veiligste 100.000+ gemeente. Maar duidelijk is dat dit wel onder druk staat. Ter duiding zijn de detailparameters bijgevoegd in de bijlage.

Op Natuur is Alphen van plaats 30 naar 23 gestegen in de Woonaantrekkelijkheid. In de Brede Welvaarts index staat Natuur op 20. Uit de vergelijking van de onderliggende indicatoren blijkt de bereikbaarheid van blauw op afstand van 500 meter van de woonomgeving van plaats 25 naar 20 en de bereikbaarheid van natura2000 van plaats 43 naar plaats 37 te zijn opgeschoven. Deze wijzigingen zijn relatief t.o.v. de andere gemeenten. In de eigen omgeving is op dit gebied niet zoveel veranderd. In Bijlage 3 zijn de scores van alle gemeenten op Natuur opgenomen.

Voor de aantrekkelijkheid van de Woonomgeving is Alphen aan den Rijn gezakt van plaats 8 naar 10. Overall is sprake van een stabiel beeld van de ontwikkeling van Alphen aan den Rijn.

De hoge score op Brede Welvaart kent een onderbouwing van hoge scores op de dimensies Materiële Welvaart (3), Gezondheid en Welzijn (3), Woonplezier (4), Veiligheid (2) en Sociale Cohesie (8). In de brede welvaartsindex is er een hoge mate van samenhang tussen deze dimensies en daarmee is er een stevige basis aanwezig onder de Brede Welvaart in de gemeente Alphen aan den Rijn. Zie hiervoor ook figuur 9 uit de Atlas zoals hierna opgenomen.

Figuur 9: Correlogram van de dimensies van de bredewelvaartsindex, 2014-2024

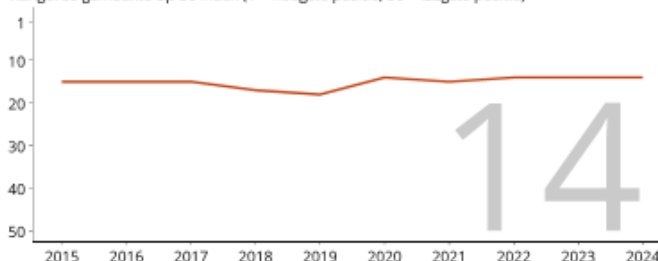
Bron: berekeningen Atlas Research

Uitkomsten 2024

Woon aantrekkelijkheidsindex

Dimensie	Rangorde
Bereikbaarheid	(16)
Voorzieningen	(42)
Veiligheid	(4)
Onderwijs	(23)
Natuur	(23)
Historie	(32)
Woonomgeving	(10)
Woon aantrekkelijkheidsindex	(14)

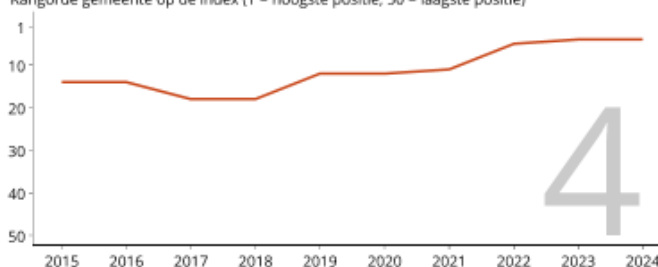
Rangorde gemeente op de index (1 = hoogste positie, 50 = laagste positie)

Bredewelvaartsindex

Dimensie	Rangorde
Materiële welvaart	(3)
Gezondheid & welzijn	(3)
Werk & opleiding	(19)
Werk-privébalans	(35)
Woonplezier	(4)
Natuur & milieu	(20)
Sociale cohesie	(8)
Veiligheid	(2)
Bredewelvaartsindex	(4)

Rangorde gemeente op de index (1 = hoogste positie, 50 = laagste positie)

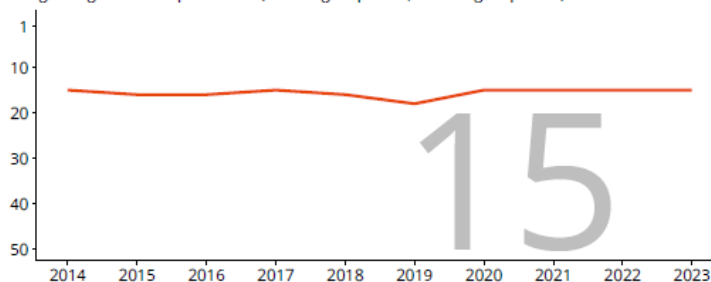

Uitkomsten 2023

Woon aantrekkelijkheidsindex

Deze index bestaat uit:	Rangorde
Bereikbaarheid	(16)
Voorzieningen	(42)
Veiligheid	(1)
Onderwijs	(23)
Natuur	(30)
Historie	(32)
Woonomgeving	(8)
Woon aantrekkelijkheidsindex:	(15)

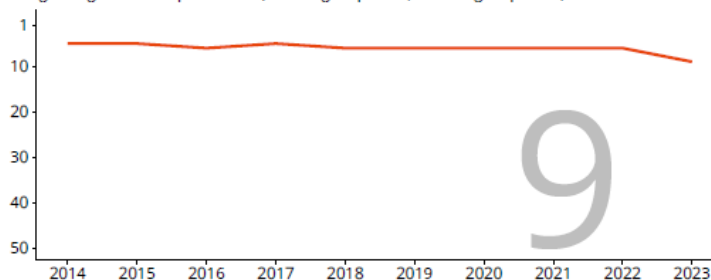
Rangorde gemeente op de index (1 = hoogste positie, 50 = laagste positie)

Sociaal-economische index

Deze index bestaat uit:	Rangorde
Bijstand	(4)
Werkloosheid	(1)
Arbeidsongeschiktheid	(7)
Armoede	(1)
Percentage laagopgeleiden	(41)
Participatie vrouwen	(4)
Banen	(35)
Percentage zakelijke diensten	(30)
Sociaal-economische index:	(9)

Rangorde gemeente op de index (1 = hoogste positie, 50 = laagste positie)

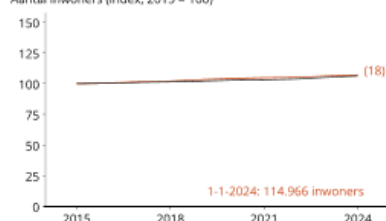
Bijlage 1: Algemene indicatoren Alphen aan den Rijn

Bevolking

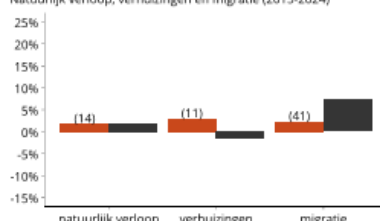
Bevolking

Aantal inwoners (index, 2015 = 100)

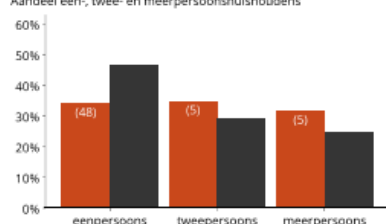
Bevolkingsontwikkeling

Natuurlijk verloop, verhuizingen en migratie (2015-2024)

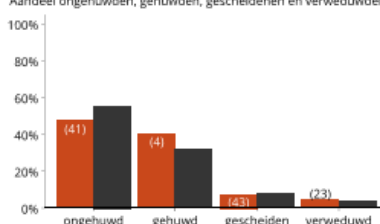
Samenstelling huishouden

Aandeel een-, twee- en meerpersoonshuishoudens

Burgerlijke status

Aandeel ongehuwd, gehuwd, gescheiden en verweduwd

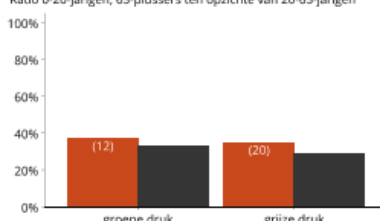
Beroepsbevolking

Aantal inwoners dat kan en wil werken (index, 2014 = 100)

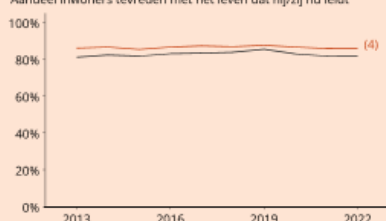
Groene en grijze druk

Ratio 0-20-jarigen, 65-plussers ten opzichte van 20-65-jarigen

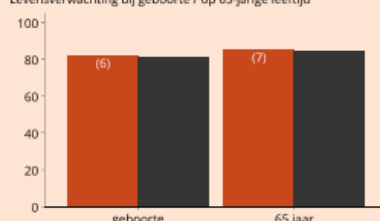
Tevredenheid met het leven

Aandeel inwoners tevreden met het leven dat hij/zij nu leidt

Levensverwachting

Levensverwachting bij geboorte / op 65-jarige leeftijd

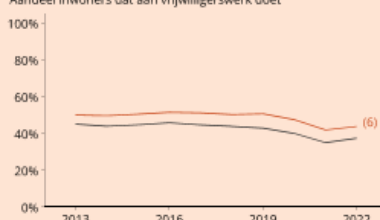
Vertrouwen

Aandeel inwoners dat vertrouwen heeft in anderen / instituties

Vrijwilligerswerk

Aandeel inwoners dat aan vrijwilligerswerk doet

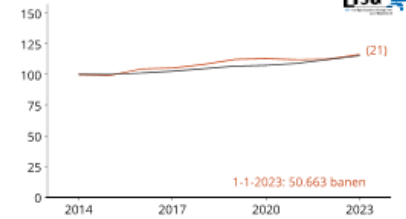
THEMA BREDE WELVAART

Alkmaar
Almelo
Almere
Alphen aan den Rijn
Amersfoort
Amstelveen
Amsterdam
Apeldoorn
Arnhem
Bergen op Zoom
Breda
Delft
Den Haag
Deventer
Dordrecht
Ede
Eindhoven
Emmen
Enschede
Gouda
Groningen
Haarlem
Haarlemmermeer
Heerlen
Helmond
Hengelo
's-Hertogenbosch
Hilversum
Hoorn
Leeuwarden
Leiden
Leidschendam-Voorburg
Lelystad
Maastricht
Nijmegen
Nissewaard
Oss
Purmerend
Roosendaal
Rotterdam
Schiedam
Sittard-Geleen
Tilburg
Utrecht
Velsen
Venlo
Vlaardingen
Zaanstad
Zoetermeer
Zwolle

Sociaal-economische positie

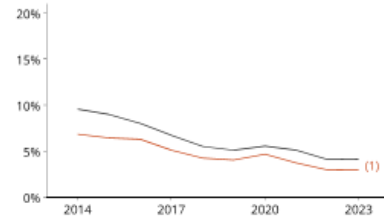
Werkgelegenheid

Aantal banen (index, 2014 = 100)

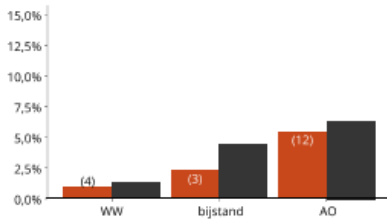
Werkloosheid

Aandeel werklozen van de beroepsbevolking

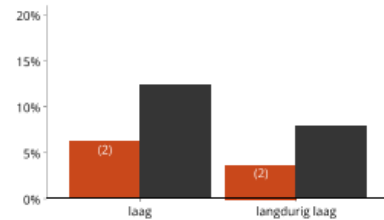
Uitkeringen

Aandeel inwoners (15-AOW) met WW-, bijstands- of AO-uitkering

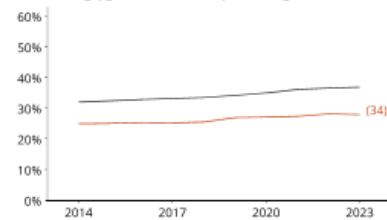
Armoede

Aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen

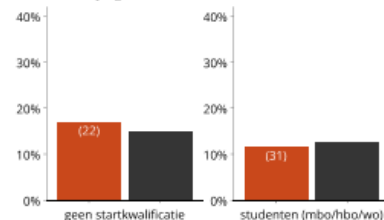
Hoogopgeleiden

Aandeel hoogopgeleiden in de beroepsbevolking

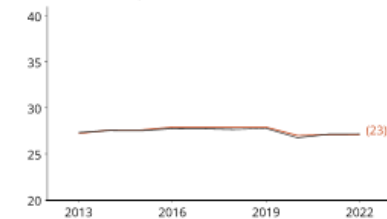
(Geen) startkwalificatie en studenten

Aandeel 18-30-jarigen zonder startkwalificatie / student

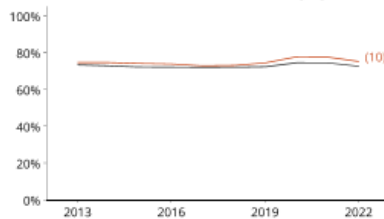
Arbeidsduur

Mediane arbeidsuren per week

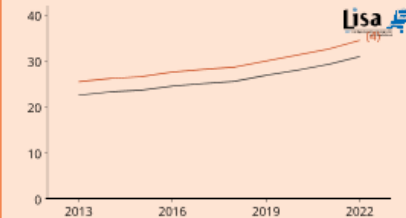
Tevredenheid met vrije tijd

Aandeel inwoners tevreden met de hoeveelheid vrije tijd

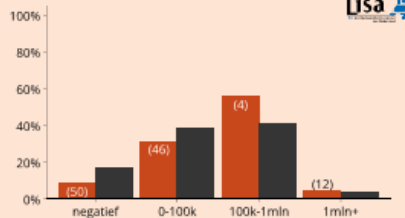
Inkomen

Mediaan gestandaardiseerd inkomen (x € 1.000)

Vermogen

Aandeel huishoudens naar vermogensklasse

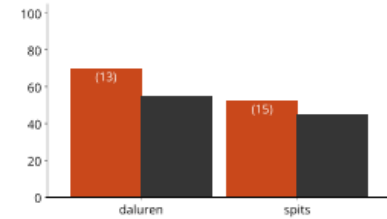

Woon aantrekkelijkheid

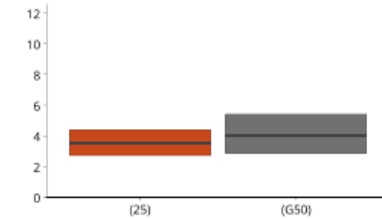
Baan bereikbaarheid

Bereikbare banen (index 0-100)

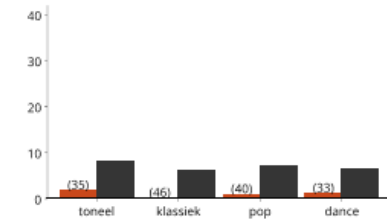
Huizenprijzen per m²

Huizenprijzen per m² (mediaan en bandbreedte, x € 1.000)

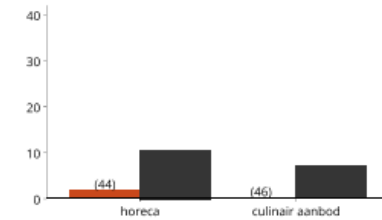
Podiumkunsten en nachtcultuur

Bereikbare podiumkunsten, nachtcultuur (index 0-100)

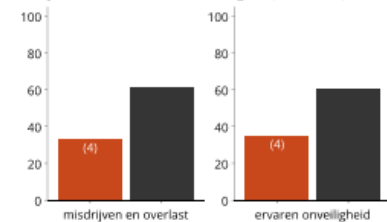
Horeca en culinair aanbod

Bereikbare horeca, kwaliteitsrestaurants (index 0-100)

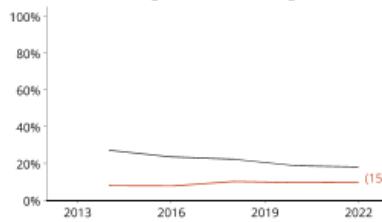
(On)veiligheid

Misdrijven en overlast & ervaren onveiligheid (index 0-100)

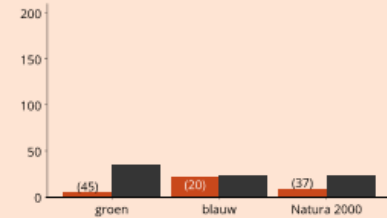
Leefbaarheid

Aandeel huishoudens in gebied met zwakke of lagere leefbaarheid

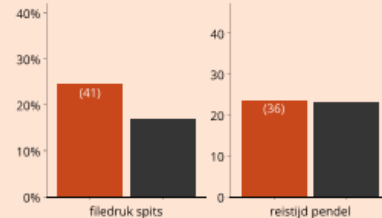
Bereikbare natuur en Natura 2000

Bereikbare natuur (groen, blauw en Natura 2000)

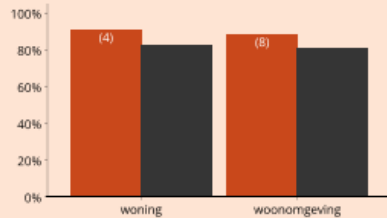
Filedruk en reistijd woon-werk

Afname baanbereikbaarheid, reistijd woon-werk (min.) in de spits

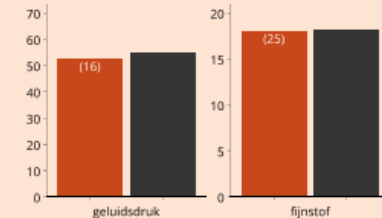
Tevredenheid woning en woonomgeving

Aandeel huishoudens (zeer) tevreden met woning / woonomgeving

Geluidsoverlast en fijnstof

Geluidsdruk LDEN (dB) & concentratie fijnstof (PM10)

THEMA BREDE WELVAART

Alkmaar
Almelo
Almere
Alphen aan den Rijn
Amersfoort
Amstelveen
Amsterdam
Apeldoorn
Arnhem
Bergen op Zoom
Breda
Delft
Den Haag
Deventer
Dordrecht
Ede
Eindhoven
Emmen
Enschede
Gouda
Groningen
Haarlem
Haarlemmermeer
Heerlen
Helmond
Hengelo
's-Hertogenbosch
Hilversum
Hoorn
Leeuwarden
Leiden
Leidschendam-Voorburg
Lelystad
Maastricht
Nijmegen
Nissewaard
Oss
Purmerend
Roosendaal
Rotterdam
Schiedam
Sittard-Geleen
Tilburg
Utrecht
Velsen
Venlo
Vlaardingen
Zaanstad
Zoetermeer
Zwolle

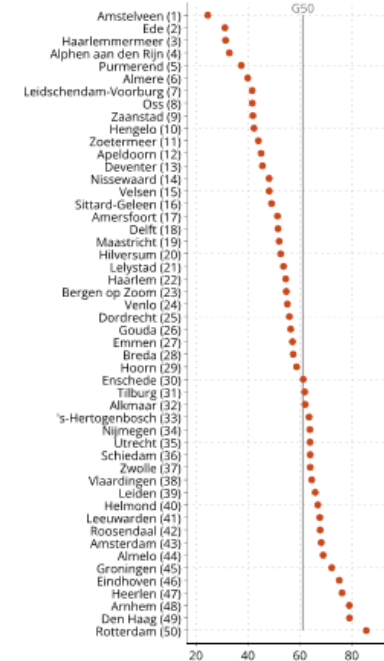
Bijlage 2: Indicatoren veiligheid

Ranglijsten

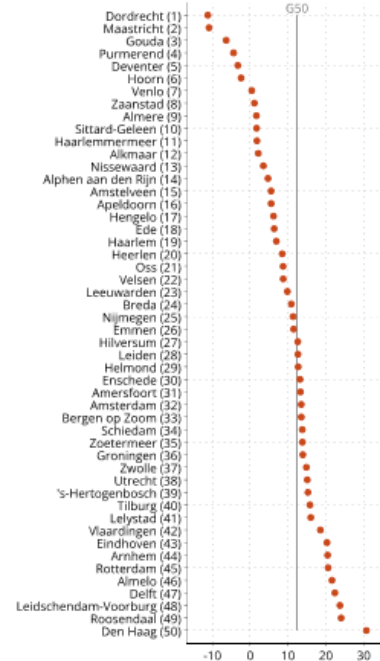
Misdrijven en overlast

Geweldsmisdrijven, vernielingen en overlast (index 0-100, 2023)

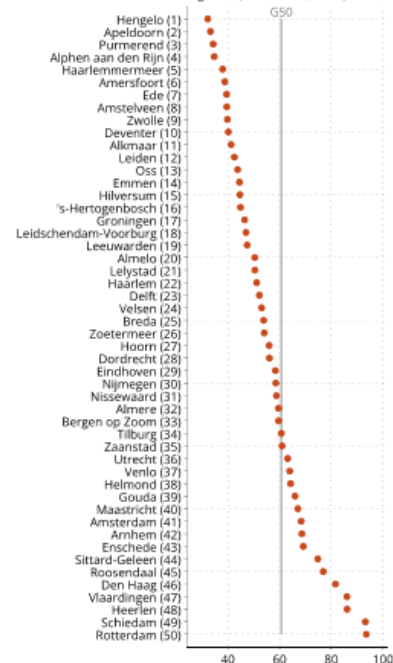
Ontwikkeling misdrijven en overlast

Ontwikkeling misdrijven en overlast (2014-2023)

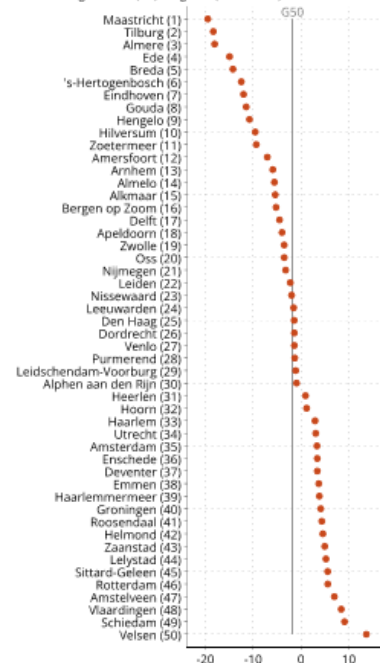
Ervaren (on)veiligheid

Aandeel dat zich wel eens onveilig voelt (index 0-100, 2022)

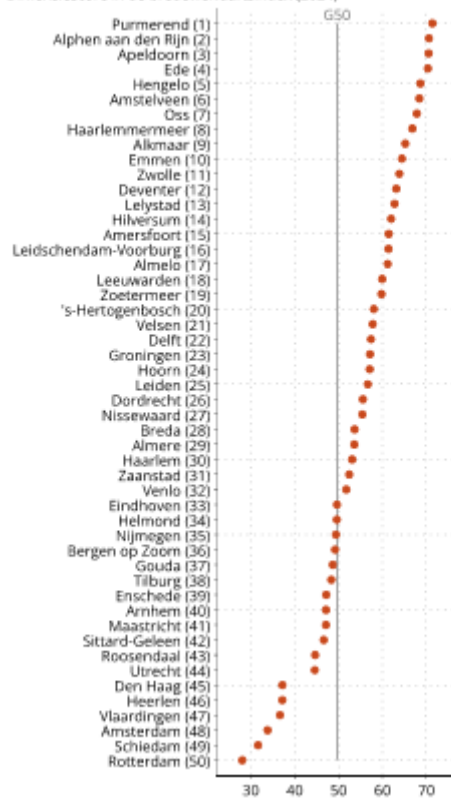
Ontwikkeling ervaren (on)veiligheid

Ontwikkeling ervaren (on)veiligheid (2014-2022)

Veiligheid

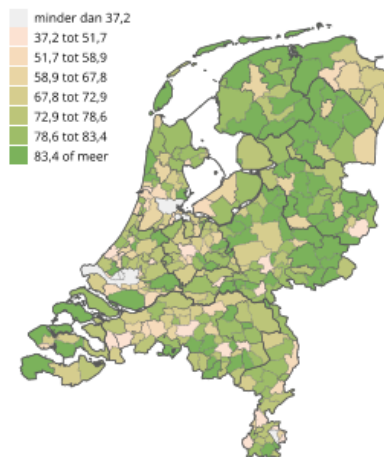
Dimensiescore in de bredewelvaartsindex (2024)

Veiligheid

Veiligheid is een basisbehoefte en Maslow plaatst deze behoefte aan veiligheid en zekerheid in zijn *Hierarchy of Needs*²³ direct na de primaire biologische levensbehoeften. Niet verrassend is dan ook de rol van veiligheid in brede welvaart. De dimensie *Veiligheid* bevat indicatoren voor de feitelijke en ervaren veiligheid van mensen; het aantal geregistreerde misdrijven en de ervaren overlast en onveiligheid. Alle drie de indicatoren zijn gemaakt volgens de methode zoals gebruikt in de LBM.²⁴

Figuur 8: Dimensie Veiligheid (index, 0-100)

Bron: berekeningen Atlas Research o.b.v. CBS, Nationale Politie

Voor het aantal geregistreerde misdrijven nemen we vijf categorieën misdrijven mee: inbraken, diefstallen, geweldsmisdrijven, vernielingen en ordeverstoringen. De indicator is gemaakt op basis van gegevens uit de Basis Voorziening Informatie (BVI), de management-informatietool van de politie. Een misdrijf is

geregistreerd als er een aangifte en/of slachtoffer en/of verdachte aan gekoppeld is.

Voor de ervaren overlast gebruiken we zes indicatoren voor de mate van overlast in de woonomgeving uit de Veiligheidsmonitor: overlast van drugsgebruik, jongeren en omwonenden, vernielingen aan openbare werken, rommel op straat en bekladding. Voor deze indicator hebben we gebruikgemaakt van CBS-microdata.

Voor de ervaren onveiligheid gebruiken we een samengestelde indicator op basis van gegevens uit de Veiligheidsmonitor binnen de CBS-microdata. Deze indicator is gebaseerd op de vragen uit de Veiligheidsmonitor met betrekking tot het veiligheidsgevoel in eigen buurt; waaronder of het wel eens voorkomt dat men 's avonds de deur niet open doet, omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden of dat men zich onveilig voelt in eigen buurt.

Met name grote steden scoren ongunstig op de dimensie Veiligheid (Figuur 8). Hier ervaart men het meest overlast, voelt men zich minder veilig en is het aantal misdrijven het grootst. Het kaartbeeld van de dimensie Veiligheid lijkt sterk op dat van dimensie Sociale cohesie: in gemeenten waar de sociale cohesie groot is, is over het algemeen de veiligheid ook groot, en andersom. Zo hebben de plattelandsgemeenten in Drenthe en Overijssel relatief gunstige scores op beide dimensies, terwijl de gebieden rond Amsterdam en Rotterdam en het oosten van Groningen er minder goed voor staan. Toch zijn er ook gebieden waar de kaarten een verschillend beeld geven. Zo is de veiligheid in Friesland, Zeeland en Limburg relatief groot, terwijl de sociale cohesie lager ligt. Andersom is de sociale cohesie relatief groot in de provincie Utrecht, maar scoren deze gemeenten ongunstiger op de dimensie Veiligheid.

Samenhang tussen dimensies

Uit de kaartbeelden ontstaat het beeld dat de verschillende dimensies van brede welvaart met elkaar samenhangen. In de grote steden, Oost-Groningen West-Brabant en (Zuid-)

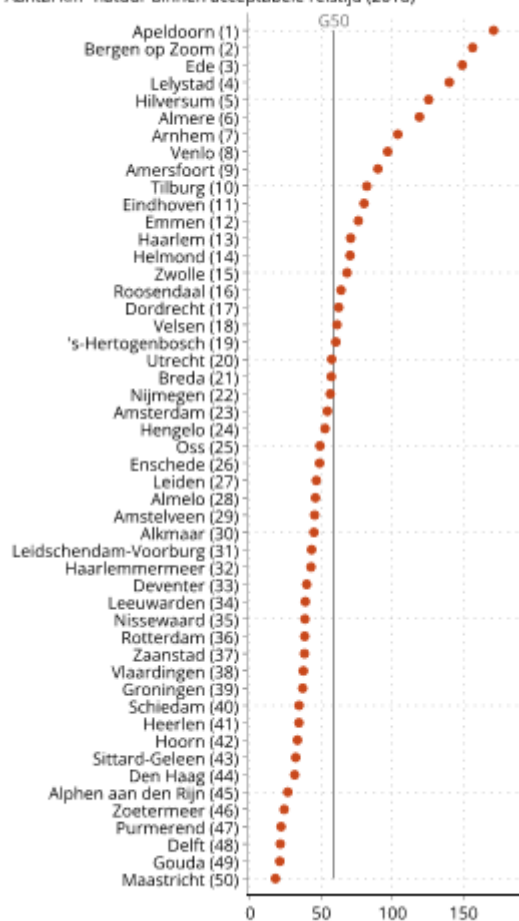
²³ Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. New York, NY: Harper & Row Publishers.

²⁴ Zie Mandemakers, J. et al. (2021). *Leefbaarometer 3.0 Instrumentontwikkeling*. Amsterdam: Atlas Research & InFactResearch voor een volledige omschrijving van de methode.

Bijlage 3: Indicatoren Natuur

Bereikbare natuur

Aantal km² natuur binnen acceptabele reistijd (2018)

Natura 2000 in bereikbare natuur

Aandeel Natura 2000 in bereikbare natuur (2018)

